

NOEN HISTORISKE BETRAKTNINGER RUNDT RØROS, ”LYNET”, HÅDALEN SKYTTERLAG.

Den første sammenslutning man kjenner til innenfor skyttersporten i Norge er stiftelsen av Det Bergenske Skydeselskap i 1769. Bergenserne drev både med skiveskyting og med fugleskyting, - den siste grenen var utrolig populær i flere land i Europa på den tiden. Noen særlig utbredelse fikk ikke skyttersporten før i midten av 1800- tallet da aktive skyttere fikk anledning til å kjøpe kammerladningsgevær fra Kongsberg.

Før den tid foregikk skytingen med munnladningsgevær mot treskiver. Ikke alle skyttere hadde egne våpen, men lånte av andre eller av de aktuelle skydeselskap. Kuler, krutt, knallhetter, oljeflaske, stry og en kulestøter til å presse kulene ned i løpet med, måtte skytterne holde selv. Ladning og puss av geværer tok lang tid, og enkelte lag hadde under konkurranser egen lader for ”at man ikke skulle kaste bort tid hertil til skade for den kameratslige hygge”.

Etter hvert som det kom flere lag til i midten av 1800 – tallet, meldte behovet seg for en sentralorganisasjon for skytterne i Norge, og i 1861 fikk vi Centralforeningen for Utbredelse av Legemsøvelser og Vaabenbruk, en organisasjon som også regnes som forløperen til Norges Idrettsforbund. Centralforeningens ledelse var dominert av en sosial elite. Stort sett besto den av høyere embetsmenn og topper i næringslivet. Menn av lavere rang (håndverke og gårdbrukere) som sto blant foreningens innbydere var nok bare til ”pynt”. Ingen av disse kom inn i representantskapet, for ikke å snakke om styret

Sosiale endringsprosesser i første halvdel av 1880 – tallet førte til politisk krise. Dette førte til at enkelte radikale politikere gikk i spissen for å stifte Folkevæpningen. Stiftet 1881. En hadde nå to landsomfattende overbyggende organisasjoner for skyttersporten. Folkevæpningen organiserte også de første samlag. Med unntak av Trondheim by som fikk sitt eget Folkebevæpningssamlag, var samlagsgrensene sammenfallende med datidens amtgrenser (fylkesgrenser).

Folkebevæpningen vokste kraftig i løpet av noen år, og vi fikk en alvorlig splittelse blant landets skyttere som varte fram til 1893. Da vedtok Stortinget en sammenslutning og nyordning som var en betingelse for fortsatt statsstøtte. Dermed oppsto Det frivillige Skyttervesen i 1893. Centralforeningen fortsatte som en statsstøttet organisasjon for all annen idrett enn skyting.

SKYTTERSporten I RØROS.

Noen bestemt dato for stiftelse av skydeselskap eller skytterlag i Røros finnes ikke. Den første kjente offentlige omtale av virksomhet av skytterlag i Røros – distriktet finnes i lokalavisen ”Fjellposten” av 18.februar 1869. Den lyder slik:

”I søndags havde Røros skytterlag foranstaltet et pmiieskirend der holdtes paa Aasgjerdet. Uagtet Føret var ypperlig var de konkurrerndes Antal ikke stort. Da Skiløbet saavel op som ned ad Bakke, fikk man Anledning til at se hvem der bedst kunne styre sine Ski. Første Præmie en pipe med sølvbeslag tilfaldt Ole Svelmoe fra Tydalen, 2den P. En Æske Kugler tilfaldt Johs. J. Rugeldal, og 3die Pr. en Pakke Krudt Nils Andersen Krogh”

Det finnes ikke protokoller for skytterlag i kommunen før 1880. (Protokollen for Røros skytterlag fra 1880 til 1898 finnes heller ikke i lagets arkiver i dag ?).

Det finnes imidlertid beretninger om at det deltok ungdommer fra Grådalen og Sevatdalen i skytearrangement på Røros før 1880 – årene.

Når 1880 er satt som stiftelsesdato for Røros skytterlag er det på grunn av lagets innmelding i Centralforeningen i 1880.

Ifølge beretning i boka: ”Skyttersaken i Norge før 1893” er Røros skytterlag de første år kalt ”Sundet” – Røros fra 1880. (Hvorfor ble det kalt Røros i 1869?).

Røros skytterlag var representert i Centralforeningens generalforsamling fra 1888 ved dr. M. Muller.

Røros skytterlag var altså fremdeles, 7 år etter stiftelsen av Folkebevæpningen, medlemmer av Centralforeningen.

Formenn i Røros skytterlag fra 1880:

(Fram til 1891 er disse er tatt ut av lagets 100 – årsberetning skrevet av Petter Korsjøen, selv om de ikke stemmer med skytterkontorets opplysninger.)

1880	P.P Ophuus
1881 – 87	M. Muller
1888 – 89	N. Kvigstad
1890	O.Eriksen
1891	Peter D. Sevatdal
1893 – 94	N. Kvigstad
1895 – 98	O.O. Berg
1899 – 01	K. Tørres
1902 – 03	Peder Borchgrevink
1904-	L. Svendsson
1905 – 06	H. Kokkvold
1907 – 10	J. Borchgrevink
1911 – 24	L. Lie
1925 – 27	M Leinan
1928 -	Alfred Krogh
1939 -	L. Lie

Fram til 1893 er det ingen andre registrerte skytterlag i Røros – området. (Det kan imidlertid tyde på at Røros skytterlag hadde flere underavdelinger.)

En har ikke opplysninger om ordinære skytebaner i Røros før 1880, men det finnes opplysninger om flere ”skytepladser” og skytestillinger. Det er helt på det rene at det fantes skyteplasser både i Grådalen, Korsjøen, Sevatdalen og på Sæteren.

Den første skytebanen som nevnes er Røros skytterlags bane på Aasvollen, bygd i 1884.

Dette kommer fram i en avskrift fra protokollen for Haadalen Samtalelag angående skyttersaken. Avskriften er innsatt som første side i Røros skytterlags protokoll fra 1898.

Sitat:

”I Samtalemøte paa Sætheren den 28. Februar 1885 er det som Sak 2 optat en medlemsfortegnelse. Den 9. Mai 1885 finder vi en Avskrift av en indsendt skrivelse over de nyeintagende medlemmer i Røros skytterlag i Haadalens østlige underavdeling.

Til Bestyrelsen av Røros Skytterlag:

Jeg er bemyndiget til at indmelde i Røros Skytterlag en del nye medlemmer paa følgende betingelser.

1. At skytingen foregaar paa en Skydebane i nærheten av Gaarden Sætheren i Haadalen og at den ifjord oprettede Skydebane ved Aasvolden fremdeles kun blir at benytte saaledes at man har 2 underavdelinger i Haadalen under Røros Skytterlag.
2. At der bliver utlaant tidsmessige Rifle ogsaa til den Østlige underavdeling i Haadalen.
3. De nye tegnede medlemmer av Røros Skytterlag i Haadalens østlige underavdeling gives rett til inden sin avdeling at vælge et bestyrelsesmedlem og supplant, der har at tiltre bestyrelsen i Røros Skytterlag.

De Nye medlemmer er:

Tron T. Sæther – ældre, Tron T. Sæther – yngre, Iver Pedersen Skjevdal, Peder T. Dalen, Hans O. Graadal, Torger J. Sæther, John T. Sæther, Karl F. Moen, Ole Nilsen Krog, Peder O. Langen, Halstein O. Korsjøen.

Ældre Medlemmer: Ole H. Graadal, Petter D. Sevatdal.”

Peter Didriksen Sevatdal finner vi igjen som Formann i Røros skytterlag i 1891.

Den omtalte skytebanen på Åsvollen var antagelig ikke bygd for den rivende utvikling som nå skjedde i skyttersporten i denne tiden, for allerede i Røros skytterlags protokoll av 1898 går det fram at den nye banen nå er ferdig. Denne banen ble nå oppbygd i Gjøsвика med skyteretning mot Langeegga og Djupdalen. Banen ble benyttet helt til laget la ned sin virksomhet i 1939 og gikk inn i Hådalen Skytterlag.

Etter første verdenskrig hadde også Røros skytterlag naturlig nok en kraftig økning i aktiviteten. Banens beliggenhet helt inn mot Røros sentrum satte nok allerede nå en sterk begrensning i bruken av banen som tydelig vis var til sjenanse for omgivelsene. Det var neppe samme krav til bakgrunnssikkerhet den gang i forhold til dagens krav. Et brev fra beboerne i Dypdalen av 24.4.1923 til Røros skytterlag bekrefter dette:

Sitat:

Til Røros Skytterlag

Hr. Lauritz Lie m. fl. RØROS

Man tillater sig herved at nedlægge en bestemt protest mot fremtidig benyttelse av Røros skytterlags bane. Grunden til at denne protest fremkommer er, at vi ikke kan finde oss i at bli utsat for ulemper og fare forårsaket ved banens uheldige beliggenhet. Det kan saaledes bevises at projektiler gjentagne gange har slått ned like ved husene og ganske sikkert med dræpende kraft. Hvis ikke denne protest blir tat tilfølge, vil saken bli anmeldt til efterforskning av politiet med påstand om forbud mot benyttelse av banen til forholdet er grundig undersøkt.

Dypdalen 24/4 – 1923

Ærbødigst

Tegnet: Abr. Sandnes. Anders D. Aas. Johs. Iv. Ødegård. Gerhard Langen. O. Grøtdal

De store sosiale omveltninger som skjedde i begynnelsen av 1880 – årene, omorganisering av skytterbevegelsen sentralt og regionalt, og ikke minst at Røros skytterlag planlegger og gjennomfører bygging av ny bane i Gjøsвика ved Røros – er vel kanskje i sum årsaker til at en rekke medlemmer av Røros Skytterlag bryter ut og danner et nytt skytterlag i Hådalen.

Den 21 juli 1895 ble det : Sitat fra stiftelsesmøte:

”Efter forutgaaende Indbydelse samlede Intereserede for skyttersagen seg paa Sevatdalen under anførte datum. Man besluttede at et skytterlag for Haadalen skulle dannes. Dette , der fikk navnet ”Lynet”, besluttedes innmeldt i Uttrøndelagen Samlag. Love for ”Lynet” vedtages. Bestyrelse valktes. Man vedtog desuden, at anmode det gamle Skytterlag paa Røros om enten at oppløse seg og Tilskikke ”Lynet” sine midler eller at indgaa som en underafdeling av dette.

Love for ”Lynet ” Skytterlag -----

Følgende medlemmer tegnede sig under det konstituerende møte den 21/7 – 1895:

H. Didriksen, Halstein Korsjøn, H. T. Sevatdal, O.H. Grådal, P.P. Bakken, Kristen H. Korsjøn, Martin Graadal, Petter J. Siksjøplads, Peder H. Drevsjø, Tørres Jensen, Ola Olsen Sørjoten, Martin H. Korsjøn, Ole Henriksen, Peter D. Sevatdal, Iver Jensen Dalen, Ole Tronsen Korsjøn, Peter E. Sevatdal, Johan H Sevatdal, Peder Skjervagen, Ole Svendsen Graadal.

Bestyrelse:

H. Didriksen, formand	13 st.
H. Korsjøn, viceformand	15 st
P.D. Sevatdal	15 st
O. H. Graadal	13 st
H.T. Sevatdal	10 st

Supleanter:

Ole T. Korsjøn	6 st
Kristen Korsjøn	4 st
O. Sørjoten	2 st

Per Didriksen blir betraktet som stifter av Lynet (Hådalen skytterlag). Han er døpt Per Didriksen Sevatdal, men tok i voksen alder Didriksen som etternavn.

I lovteksten for ”Lynet”, og Røros Skytterlag (nye lover vedtatt i 1896) gjenspeiler det seg tydelig at det fremdeles hersker en viss uklarhet rundt organisasjonsstrukturen. ”Lynet” vedtar i sin formålsparagraf at laget skal være tilsluttet Uttrøndelagen Folkebevæpningssamlag , selv om Folkebevæpningen ble nedlagt i 1893. I formålsparagrafen til Røros skytterlag av 1896 heter det at de også skal arbeide for annen idrett.

Ved å sammenlikne protokollene for Røros og Lynet finner en at ikke alle fremmøtte på stiftelsesmøte ble medlemmer av det nye laget, og noen gikk tilbake til Røros etter en tid.

Ellers kan en merke seg at ingen fra Gårdene Tørresdalen, Skjevvalen, Kvipsdalen, Seteren eller Langen deltok på stiftelsesmøtet.

Trond Tronsen Sæther 26 aar ble innmeldt i tredje Bestyrelsesmøte 1/9 –1895.

Rundt 1905 var det i Røros kommune 15 registrerte skytterlag:

Røros skytterlag 1880 – 1939.

Lynet (Hådalen) skl. 1895 –

Aursund skl. 1893 –

Rugeldalen skl. 1896 – 1914

Haapet skl. 1893 –1905 da laget skiftet navn til

Jensvoll skl. til 1914 da gikk ifølge skytterkontoret laget inn i Hådalen! Dette regnes som forløperen til Glåmos Skytterlag som ble stiftet i 1945.

Feragen skl. 1905 – 1914

Evavold skl. 1907 - ?

Fremtiden skl. 1907 - ?

Hitterdalen skl. (Ernstgrubben pr. Røros) 1905-?

Kojan skl.1906 -?

Galåen skl. 1906- 1912

Røros middelskoles skl. 1907- ?

Viken skl. 1906 – 1908

Nyplassen skl. 1893 –1916 da det gikk inn i Hådalen .

Den først skytingen i regi av ”Lynet ” ble holdt allerede den 6.10. 1895 , men det går ikke fram hvor skytingen ble avviklet. Det andre stevnet som er omtalt blir holdt på Korsjøen den 21. juni 1896, og det skytes på 200 m og 100 m. Samtidig blir den første Generalforsamling i laget holdt,
”Med fest til langt på nat !!”

På generalforsamlingen i Grådalen den 13.juni 1897 ble formannen Hans Didriksen anmodet om å forhandle med Margrete Aas (daværende eier av gården som i dag eies av Per Helge Sevatdal) om å avgi grunn til skytebane ved Sevatdalen. Dette ble nok brakt i orden umiddelbart og arbeidsutvalg for opparbeidelse av banen ble valgt. Til startkapital ble det besluttet å låne kr. 140 i Røros Sparebank, og styret stilte seg som interessenter med ansvar ”En for alle – alle for en.”

Den 2. oktober 1898 ble den første prægieskyting på banen avviklet. Av protokollen går det fram at det ble skutt på 400m – 200m – 100m.

Navnet ”Lynet” forsvinner ganske raskt fra protokollene og siste gang en treffer på navnet er da Røros skytterlag i 1888 i forbindelse med åpningen av sin nye skytebane anmoder ”godhedsfult formannen i ”Lynet” om at tiltræde arrangementskomiteen”.
En kan ikke se fra noe møtereferat at navnespørsmålet har vært oppe til behandling.

Det første skytterhuset ble reist i 1908, og finansiert gjennom at ”lotz” – bidraget (ammunisjonsbidraget fra staten) for hver aktiv skytter ble avsatt til dette formål.

Den 18. november 1917 avholdtes den siste generalforsamling fram til 17. juni 1928. Den først verdenskrig var brutt ut og umuligjorde noen videre virksomhet i skytterlaget.

Den 17. juni 1928 møttes en del medlemmer i skytterhuset og drøftet muligheten av å få i gang virksomheten i laget igjen. Der ble det bestemt å gå i gang og reparere skytterhuset

og banen. Utgiftene skulle fordeles på medlemmene. Allerede den 7.10. ble det holdt premieskyting med fest i skytterhuset .

Skytterlaget var nå i ordinær drift fram til høsten 1939. På generalforsamlingen den 22. oktober var det kommet melding fra Gauldal Skyttersamlag om at Hådalen skulle overta Røros skytterlag sine eiendeler. Røros skytterlag hadde da ikke vært i virksomhet de 10 siste årene og det meste av medlemsmassen var gått over i Hådalen. Det hadde tydeligvis vært en viss korrespondanse fra Hådalen skytterlag om å få overta Røros skytterlag sine eiendeler i god tid før endelig vedtak ble gjort i Røros skytterlag om å legge ned laget.

Etter flere forsøk på å gjenreise Røros skytterlag ble det bestemt på møte i Breidablikk 15.mai 1939:

Sitat:

”Efter å ha avertert i begge stedets avviser – om mulig rekonstruering av laget blev fremmøtet bare av 7 interesserte.

Det blev besluttet å tilskrive Gauldal skyttersamlag om sammenslutning – slik at laget herefter får navnet Hådalen og Røros skytterlag. Røros skytterlags eiendeler går da således over til det nye lag.”

Møtet hevet Lauritz Lie. Aksel Aasen. O. Chr. Krog. O.Floor. A. Krog. M. Holden.

Så kom andre verdenskrig og satte på nytt en stopper for all skytterlagsvirksomhet.

Allerede den 2. juni 1945 møtte 14 medlemmer til møte for å gjenoppta virksomheten. De siste to møtereferatene før krigsutbruddet fra henholdsvis Hådalen og Røros skytterlag ble referert .

Spørsmål om navneforandring ble da drøftet.

Sitat:

”Det har vært framsatt forslag av interesserte på Røros om å kalle laget Hådalen og Røros Skytterlag. Det ble vedtatt at laget bør hete Hådalen skytterlag, da Røros skytl. er nedlagt og det her ikke er spørsmål om sammenslutning av to lag.”

Den 10. juli 1945 ble det på styremøte bestemt at det skulle holdes 50 – års jubileum i Rambu hvor det ble utnevnt 12 æresmedlemmer, hvorav 3 var kvinner:

1. Kristen H Korsjøen , Elverum
2. Martin S. Grådal, Røros
3. Peder H. Drevsjø, Viken
4. Martin Høsøien, Os
5. Petter E. Sevatdal, Hådalen
6. Ola Aas, Røros
7. Ole S. Grådal, Røros
8. Tron Sæther, Hådalen
9. Halstein Korsjøen, Os
10. Marit Tørresdal
11. Sigrid Nygård
12. Petronelle Korsjøen.

Den 19. juli var det nytt medlemsmøte i skytterhuset der det ble bestemt å utvide banen til 6 skiver både på 200m og 400m.

Navnespørsmålet kom også nå opp til diskusjon og det ble vedtatt å søke Skytterkontoret om å få bruke navnet "Lynet", Hådalen, Røros.

Etter dette finner en ikke at navnespørsmålet er oppe til diskusjon verken i styremøter eller i årsmøtesammenheng før 1959.

I 1954 ble det en omorganisering av skyttersamlagene og skytterlag i Røros hører fra da av med i Nord – Østerdal Skyttersamlag, hvor Hådalen har hatt flere tillitsvalgte.

I 1954 ble nytt skytterhus reist – det nåværende.

Den 13. september 1959 ble det holdt ekstraordinært årsmøte i skytterhuset hvor det kun var 1 sak: NAVNEFORANDRING.

Styrets forslag var å endre navnet til Røros og Hådalen Skytterlag.

Møtet var, av det en kan lese av møterefertatet, ganske følelsesladet og diskusjonen gikk nok ganske friskt. Før en tok stilling til om hvilke navneforslag en skulle stemme over, ble det tatt opp til votering om navnet på laget skulle forandres i det heletatt.

Ved votering ble det 18 for at det fremdeles heter Hådalen skytterlag, mot 13 stemmer.

Etter den tid er navnespørsmålet kommet opp en gang og det var i forbindelse med gjenoppbyggingen av banen der det var meget usikkert om vi fikk sikkerhetsmessig godkjenning slik banen lå mellom to veier. Alternativet da var å gå sammen med Glåmos skytterlag.

En slik sammenslåing vet vi ikke ble noe av og derfor ble heller ikke spørsmålet om navneendring aktuelt.

Røros 11. 2. 2001

Bjørn Dahl